

Araştırma Makalesi/ Research Article

Türkiye’de 1991-2019 Yılları Arasında Yapılan Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Lisansüstü Tezleri

Analysing of the Surgical Nursing Postgraduate Theses between the Years 1991-2019 in Turkey

Mahmut Dağcı¹ Gülşah Baydur¹ Kübra Kaynak¹ Leyla Minigü¹ Şeymanur Polat¹

¹Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü İstanbul, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 15/12/2019

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 30/12/2019

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, **Published online** 31/12/2019

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada Türkiye’de Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında yapılan doktora ve yüksek lisans tezlerinin içeriklerinin incelenmesi amaçlandı.

Yöntem: Araştırmanın verilerine Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi veri tabanından ulaşıldı. Arama motorunun detaylı tarama sayfasında anabilim dalı: “Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği” ve tarih aralıkları; 1991-2019 seçilerek araştırma evreni belirlendi (n=641). Erişime kapalı olan (n=117) ve dahil edilme kriterlerine uygun olmayan (n=24) tezler dışlanarak araştırma örnekleme (n=500) hesaplandı. Elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı ile sayı ve yüzdelik halinde değerlendirildi.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan tezlerin %78.2’sinin yüksek lisans tezi olduğu, araştırmacıların %37.4’ünün 24-29 yaş aralığında ve danışmanların %36.8’inin profesör unvanlı olduğu, en fazla tezin 2015 yılında ve İstanbul’da yapıldığı belirlendi. %46.9’i tanımlayıcı araştırma olan tezlerin %49.1’inin bilgi toplamaya yönelik yapıldığı, %48.4’ünde ölçek kullanıldığı ve tezlerin %63.7’sinde hastaların örneklem olarak tercih edildiği belirlendi.

Sonuç: Yapılan lisansüstü tezlerin sayısında son yıllarda artış olduğu, doktora tezlerinde deneysel ve bakım kalitesini artırmaya yönelik araştırmalar yapılırken, yüksek lisans tezlerinde tanımlayıcı ve bilgi toplamaya yönelik araştırmaların daha fazla tercih edildiği belirlendi.

Anahtar kelimeler: Cerrahi hemşireliği, yüksek lisans tezi, doktora tezi, hemşirelik

ABSTRACT

Objective: This study is aimed to analyse doctorate and master theses made in surgical nursing department in Turkey.

Method: The data of the research was obtained from the Council of Higher Education Thesis Center (COHETC, by the researchers. In the COHETC web site detailed search criteria were used; department: “Surgical Disease Nursing Department” and date ranges: 1991-2019 were selected and the research universe was determined (n=641). After excluding theses that were not open access (n=117) and which did not meet the inclusion criteria (n=24) the research sample (n=500) was obtained. The IBM SPSS 22.0 package program was used for statistically analysis.

Results: It was determined that 78.2% of the theses included in the research were master's thesis, 37.4% of the researchers were in the 24-29 age range and 36.8% of the consultants were professors, and the highest number of theses was made in 2015 and in Istanbul. It was determined that 49.1% of the theses were aimed at collecting information, 46.9% of were descriptive research, 48.4% of them were using scales and 63.7% of the theses were chosen patients as the sample.

Conclusion: It has been determined that the number of the postgraduate theses has increased in recent years, experimental research methods are preferred more in doctoral and descriptive are preferred in master's theses.

Keywords: Surgical nursing, master thesis, doctorate thesis, nursing

ORCID IDs of the authors: M.D.000-0003-0883-9125; G.B. 0000-0002-8125-1536; K. K. 000-0003-3955-8653, L.M. 0000-0002-2149-6215; Ş.P. 0000-0003-2653-7474

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Öğr. Gör. Mahmut Dağcı

¹Öğretim Görevlisi, Hemşirelik Bölümü, Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: mahmutdagci@hotmail.com, mdagci@bezmialem.edu.tr

Atf/Citation: Dağcı M, Baydur G, Kaynak K, Minigü L, Polat Ş. (2019). Türkiye’de 1991-2019 yılları arasında yapılan cerrahi hastalıkları hemşireliği lisansüstü tezleri. Ordu University Journal of Nursing Studies, 2(3), 160-169.

Giriş

Türkiye’de 1955 yılında başlayan yükseköğretimde hemşirelik eğitimi, günümüze kadar önemli gelişmeler göstermiş, buna bağlı olarak meslekte hızlı bir değişim ve gelişim gerçekleşmiştir (Ergöl 2011). Yaşanan bu değişim ile hemşirelik mesleğinde de bilimsel araştırmalar artmış, meslek üyeleri olaylara sistematik yaklaşma becerisi kazanmış ve yeni bilgilerin ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır. Hemşirelerin yeni bilgiler üretip gelecek nesillere aktarma, araştırma yapmayı öğrenme ve akademik kariyer yapma isteği lisansüstü eğitime ilgiyi artırmıştır (Aydoğdu ve ark., 2018; Dönmez 2018). Hemşirelik alanında yapılan yüksek lisans ve doktora eğitiminin mesleğin ihtiyaçları doğrultusunda artması ile bugün Türkiye’nin dört bir yanında lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi veren üniversitelerde lisansüstü eğitimleri de devam etmektedir (Çiftçi 2014; Ardahan ve Özsoy 2015; Mizrahitokatlı, 2016). Hemşirelikte verilen yüksek lisans eğitiminde etik kurallara uygun hemşirelik bilgi ve becerileri edinerek bunları uygulamak ve hemşirelik araştırmaları yapmayı öğrenmek amaçlanırken doktora eğitiminde hemşirelik mesleğine katkıda bulunan, hemşirelikte ileri uygulamaları geliştiren ve araştırmalar yapmak için gereken becerilere sahip, araştırma yapmaya gönül vermiş, tecrübeli bilim insanları yetiştirmek amaçlanmıştır (Dönmez, 2018).

Dünyada ilk hemşirelik araştırması Florence Nightingale’in “Hemşirelik Üzerine Notlar (1859)” kitabı olarak kabul edilirken 1900 yılında Amerikan Hemşirelik Dergisi ile hemşirelik yayınlarının artma süreci hızlanmıştır (Nieswiadomy ve Bailey, 2018). Türkiye’de ise ilk hemşirelik araştırması Dünya hemşirelik araştırma tarihine göre geç kalırsa da 1959 yılında yapılmıştır (Karabulut ve ark., 2019). Türkiye’de hemşirelik araştırmalarının artması ve lisansüstü programlarının başlatılmasıyla birçok araştırmacı hemşire, mesleki araştırmalar yaparak bunları ulusal ve uluslararası toplantılarda sunmuş ve yayınlamışlardır. Bu gelişmeler sonucunda hemşirelik araştırmalarında hızlı bir artış olmuştur (Çiftçi 2014). Hemşirelik araştırmaları hemşirelik

hizmetlerinin gelişmesi için önemlidir (Emiroğlu ve ark. 2018). Türkiye’deki hemşirelik araştırmalarının çoğunluğu üniversitelerin öğretim elemanlarının akademik gereklilik nedeniyle yaptığı çalışmalar veya öğrencilerin lisans, yüksek lisans ve doktora alanında yaptıkları tezleri kapsamaktadır (Karagözoğlu 2006). Bütün profesyonel meslek gruplarında olduğu gibi hemşirelik mesleğinde de verilen eğitimin ve hemşirelik mesleğinin rol ve sorumluluklarının, bilimsel bir temele dayandırılması gerekir (Öztürk ve ark., 2010). Sağlık bilimlerindeki gelişmeler ve bilgi birikiminin artması, toplum ve çevre sağlığını koruyup geliştirmeyi amaç edinmiş bir meslek olan hemşirelikte uzmanlaşmayı zorunlu hale getirmiştir. Bu uzmanlık alanlarından birisi de cerrahi hastalıkları hemşireliğidir. Bu alandaki lisansüstü tezleri gözden geçirmek, geçmişten günümüze değişen yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarındaki eğilimleri tanımlanmayı sağlayacaktır (Şabablı 2014).

Bu araştırma, Türkiye’de 1991-2019 yılları arasında Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalında yapılan lisansüstü tezlerinin içeriklerinin incelenmesi amacıyla yapılmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Yüksek lisans ve doktora tezleri arasında gereç, yöntem ve biçimsel olarak farklılıklar mevcut mudur?
2. İncelenen tezlerin yazarlarına ait demografik ve çalışma özellikleri nelerdir?
3. İncelenen tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma cerrahi hastalıkları hemşireliği alanında yürütülmüş lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) tezlerin özelliklerinin sistematik olarak incelendiği bir derlemedir.

Araştırma evreni ve örneklemi

Araştırma evreninin belirlenmesi için Yüksek Öğrenim Kurulu’nun Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı kullanılarak detaylı arama sayfasına girildi (https://tez.yok.gov.tr/UlusalTez_Merkezi/giris.jsp). Arama kriterleri olarak; anabilim dalı: “Cerrahi

Hastalıkları Hemşireliği” ve yıl aralıkları: “1991-2019” seçildi ve elde edilen sonuç (n=641) araştırma evreni olarak kabul edildi. Tam metin erişimine açık olmayan (n=117) ve dahil edilme kriterlerine uygun olmayan (n=24) tezlerin dışlanması sonrasında n=500 tez araştırmanın örneklemini oluşturdu (Şekil 1). Araştırma verilerine 09.02.2019- 20.11.2019 tarihleri arasında çevrimiçi olarak ulaşıldı.

Araştırmaya dâhil edilme kriterleri

- Tezlerin Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı’nda yapılmış olması
- Tezlerin 1991-2019 yılları arasında yapılmış olması
- Yazarların tezlerin tam metnine ulaşılabilmesine izin vermiş olmaları

Araştırmadan dışlama kriterleri

- Tezlerin yabancı dillerde yazılmış olması
- Tezlerin orijinal araştırma niteliği taşıması
- Tez içeriğinde eksik bölümler bulunması

Veri Toplanması

İncelenen lisansüstü tezlerine ait verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen veri toplama formu kullanıldı. Veri toplama formunda tez yazarının ve danışmanın özellikleri, tezin biçimsel ve bilimsel özelliklerine ait veriler, tez araştırmalarının örneklemini oluşturan grupların özellikleri ve ölçek kullanımını inceleyen toplam 17 soru hazırlandı.

Yazarlarının çalışma özellikleri incelenirken YÖK’e bağlı bir kurumda akademisyen olarak çalışma durumları da kontrol edildi (Tablo 1). Buna ilişkin verilere (<https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/>) web sitesinden yazarlarının ismi girilerek ulaşıldı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizi IBM SPSS 22.0 paket programı kullanılarak sayı ve yüzdelik olarak değerlendirildi.

Bulgular

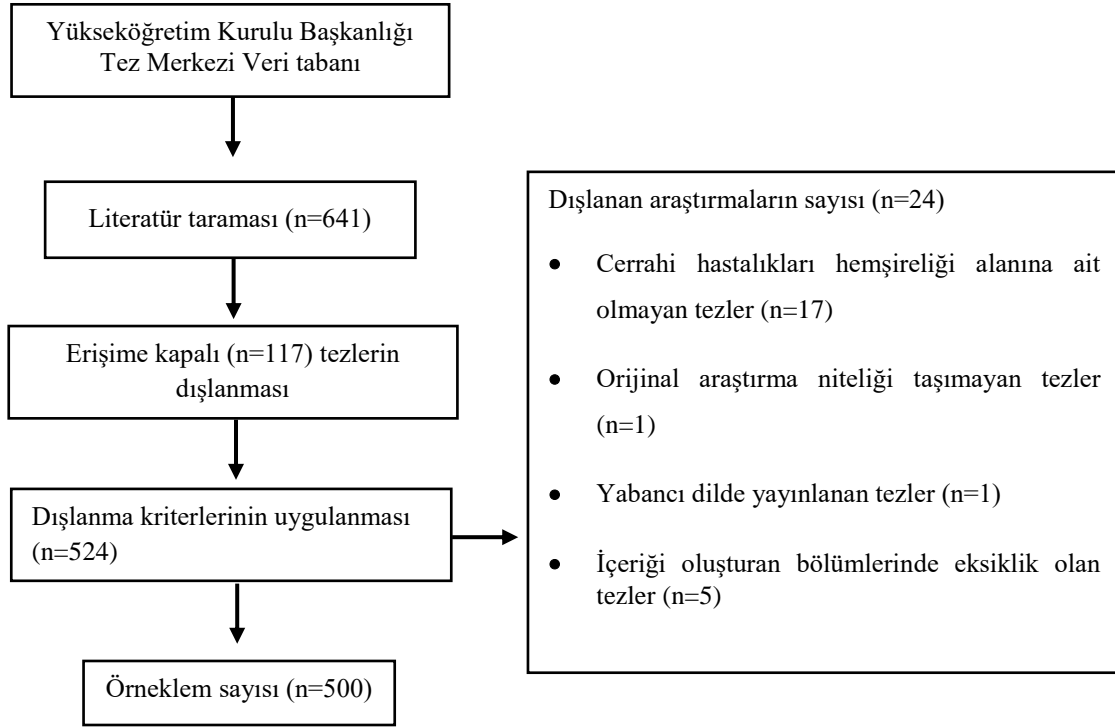
Bu bölümde, Türkiye’de Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı’nda yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi sonucu ortaya çıkan bulgular yer almaktadır. Araştırma kapsamına alınan tezlere ait karakteristikler incelendiğinde, büyük bir çoğunluğu kadın olan genç bir yazar popülasyonu olduğu, yazarların %44.3’ünün üniversitelerde akademik kadrolarda çalıştıkları ve yalnızca %59.2’sinin Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında görev aldıkları belirlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, incelenen tezlerin %78.2’si yüksek lisans tezidir. Yazarların tez danışmanlarının unvanlarına bakıldığında ise unvan dağılımları birbirine yakın ve en çok profesör unvanlı danışmanlar olduğu belirlenmiştir. Danışmanların tamamı cerrahi hastalıkları hemşireliği programında akademisyen olarak görev almaktadır (Tablo 1).

Yüksek lisans ve doktora tezlerinin karakteristik özellikleri karşılaştırıldığında, tezlerin en fazla 2011-2015 yılları arasında ve İstanbul’da yayınlandığı, yüksek lisans tezlerinde en fazla bilgi toplama, doktora tezlerinde ise bakım kalitesini artırmaya yönelik amaçlar yer almıştır. Araştırmaların türlerine bakıldığında yüksek lisans tezlerinde en fazla tanımlayıcı, doktora tezlerinde ise deneysel ve yarı deneysel araştırma yöntemleri tercih edildiği görülmektedir. İncelenen tezlerin neredeyse yarısında hiçbir ölçek kullanılmadığı, yüksek lisans tezlerinde doktora göre daha fazla ölçek kullanıldığı ve her iki tür tezde de eşit oranda ölçek geliştirme çalışması yapıldığı belirlenmiştir. Lisansüstü tezlerin örneklem özelliklerine bakıldığında ise en fazla hastalar ve hemşirelerin örneklem grubu olarak seçildiği belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3’de doktora ve yüksek lisans tezlerinin biçimsel özellikleri karşılaştırılmıştır. Buna göre yüksek lisans tezlerinin başlıklarında en fazla 6-10, doktora tezlerinde 11-15 kelime bulunduğu, özetteki kelime sayıları için yazarların 300’den az kelime kullanmayı tercih ettikleri ve sayfa sayısı 130’dan fazla olan doktora tezlerinin

yüksek lisans tezlerinden daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Şekil 1. Araştırma akış şeması

Tartışma

Hemşireliğin tarihi, kadının şifa verici rolü ile başlamaktadır. Bu şifa verici rolün, kadının hasta bakımına daha fazla özen göstermesiyle ilişkili olduğu düşünölmektedir (Turan ve ark. 2011). Sunulan araştırmada kadın araştırmacıların sayısının fazla olması literatürle benzerlik göstermektedir (Perala 2004; Turan ve ark. 2011; Gönç 2016; Özveren ve ark. 2017). Bu araştırmada kadın araştırmacıların sayısının fazla olmasının Türkiye’de erkeklerin hemşirelik yapabilmesine olanak veren kanun değişikliğinin 2007 yılında yasalaşması ile ilişkili olduğu düşünölmektedir (Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 2007).

Bu araştırmadaki tez yazarlarının yarıya yakınının bir üniversitede akademisyen olarak çalıştığı görölmektedir (Tablo 1). Lisansüstü

Eğitimlerini cerrahi hemşireliği alanında tamamlamış araştırmacıların akademisyen olarak farklı hemşirelik anabilim dallarında çalışmaları temel derslerde hemşirelik eğitim kalitesini etkileyebilecek önemli bir sorun olarak düşünölebilir.

Türkiye’deki hemşirelik araştırmalarının yüksek lisans ve doktora eğitimi ile başladığı bilinmektedir (Şabablı 2014). Çalışmaya dahil edilen tezlerin büyük bir bölümü yüksek lisans tezidir (Tablo 1). Hemşirelikte doktora eğitiminin yüksek lisans eğitimine göre daha geç başlamış olması, eğitim sürecinin uzun ve yorucu olması doktora eğitimine olan ilgiyi azaltmaktadır (Ergöl 2015). Ayrıca doktora eğitiminin her üniversitede olmaması da bir etken olarak düşünölebilir. Bu nedenle yüksek lisans eğitimlerini tamamlayan cerrahi hemşirelerinin doktora eğitimine başlamakta isteksiz davrandıkları düşünölmektedir.

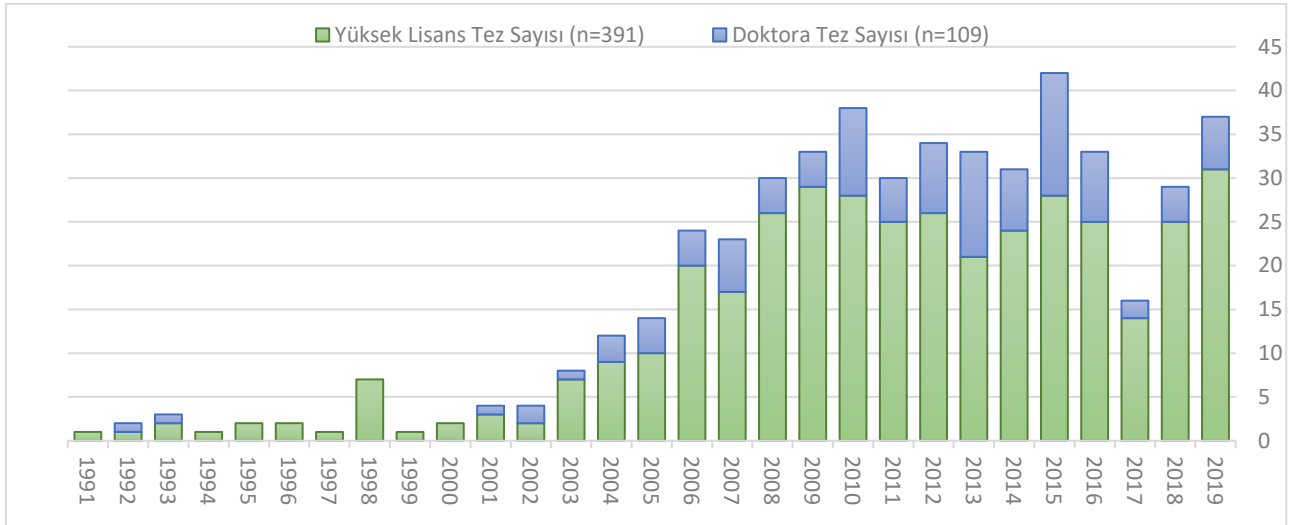
Tablo 1. Tez yazarlarının tanıtıcı özelliklerinin dağılımı

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	483	96.6
Erkek	17	3.4
Yaş		
18-23	4	0.8
24-29	187	37.4
30-35	113	22.6
36-41	28	5.6
42 ve üzeri	24	4.8
Yaşı bilinmiyor	144	28.8
Üniversitede akademisyen olarak çalışma durumu		
Çalışmıyor	289	55.7
Çalışıyor	211	44.3
Üniversitede akademisyen olarak çalıştığı bölüm (n=211)		
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı	125	59.2
Hemşirelik Anabilim Dalı	44	20.8
Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı	9	4.3
İç Hastalıkları Anabilim Dalı	3	1.4
Halk Sağlığı Anabilim Dalı	1	0.5
Psikiyatri Anabilim Dalı	1	0.5
Kadın Sağlığı ve Hast. Hemşireliği Anabilim Dalı	1	0.5
Diğer bölümler	27	12.8
Yaptıkları tezin türü		
Doktora	109	21.8
Yüksek lisans	391	78.2
Tez yazarı danışmanlarının unvanları		
Profesör Dr.	184	36.8
Doçent Dr.	145	29.0
Dr. Öğretim Üyesi*	171	34.2
Toplam	500	100

* 06.03.2018 tarihinde yayınlanan Resmî Gazete 'de belirtilen kanun değişikliği ile "yardımcı doçent" unvanı "doktor öğretim üyesi" şeklinde değiştirilmiştir. Araştırma kapsamında eski unvanı "yardımcı doçent" olan araştırmacılar "doktor öğretim üyesi" kategorisinde değerlendirilmiştir (Resmî Gazete Sayı: 30352; 2018, 6 Mart).

Sunulan araştırmada tez danışmanlarının unvanlarına bakıldığında unvan dağılımları birbirine yakın ve en çok profesör unvanlı danışmanların olduğu belirlenmiştir. Tez danışmanı öğrenciyi yönlendirme, hemşirelik literatürünü geliştirme ve araştırma kalitesini artırma konusunda önemli role sahip kişidir (Şabablı 2014). Lisansüstü eğitim gören

öğrencinin tezini geliştirirken araştırma sürecinin öğrenilmesinde daha tecrübeli olması sebebiyle profesör unvanlı danışmanların atanmasının lisansüstü eğitimi ve tez kalitesini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir. Literatürde bu durumu destekleyen çalışmalara rastlanabilmektedir (Yaman 2011; Tel 2014).

Şekil 2. İncelenen tezlerin yıllara göre dağılımı

Bilim ve teknolojinin ilerlemesi ile son yıllarda cerrahi hemşireliğinde de büyük gelişmeler yaşanmakta, yeni cerrahi tedavi ve bakım yöntemleri ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak, gelişen bakım yöntemlerini kullanacak ve çeşitli bakım yöntemlerinde uzmanlaşacak eğitimli hemşire ihtiyacında artış görülmektedir (Dönmez 2018). Bu araştırmanın bulgularına göre Türkiye’de cerrahi hemşireliği lisansüstü eğitimi son 15 yıldır artarak devam eden bir ivmeye sahiptir (Tablo 2; Şekil 2). Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalarda son yıllarda hemşirelik lisans ve lisansüstü öğrenci sayısında artış görüldüğü bildirilmektedir (Tel 2014; Kocaman 2015; Dönmez 2018). Sunulan çalışmada, tezlerin yapıldığı illere göre dağılımında sırasıyla İstanbul, İzmir, Afyon ve Ankara olduğu görülmektedir (Tablo 2). Bu sıralamanın oluşmasında üniversitelerin kuruluş yılları ve buldukları illerin nüfus yoğunluğunun etkili olduğu düşünülmektedir. İstanbul nüfus ve ekonomik alanda gelişmiş bir metropol şehir olarak tanımlanırken, Ankara Türkiye’nin başkent olması nedeniyle gelişmişlik düzeyi oldukça yüksek bir şehirdir (Sargın 2007). Afyon ve İzmir’de bulunan üniversitelerin kuruluş yılları ise çok eskiye dayanmaktadır (Çiftçi 2014). Özellikle İzmir’de bulunan Ege Üniversitesi Türkiye’nin ilk üniversite düzeyinde hemşirelik okuludur ve

1955 yılında kurulmuştur (Kocaman 2004; Ergöl 2011).

Hemşirelikte yapılan bilimsel araştırmaların amacı teorileri gözden geçirmek, bulmak ya da sorunları çözmektir. Hemşireler bu sayede bakım sürecinin gerektirdiği bilgi ve anlayışı kazanmaktadır (Karagözoğlu 2006). Sunulan çalışmada incelenen tezler genellikle bilgi toplama ve bakım kalitesini artırmaya yönelik amaçlarla yazılmışlardır (Tablo 4). Dönmez ve arkadaşlarının (2018) cerrahi hemşireliği doktora tezlerini incelediği çalışmada, bakım kalitesinin değerlendirilmesi en fazla seçilen amaç olarak bildirilmektedir (Dönmez ve ark. 2018). Sunulan çalışmadaki doktora tezlerinde de en fazla seçilen amaç bakım kalitesini artırmak olarak belirlenmiştir. Bakım kalitesini değerlendirmek aynı zamanda bakımın kalitesini artırmaya yönelik bir işlem olarak kabul edilebilir. Bu yüzden her iki çalışmanın da sonuçları birbirine benzerdir. Araştırmanın raporlama sırasında yöntem ve bulgular ile ilgili detaylı bilgilerin okuyucuya verilmesi önemlidir. Okuyucu araştırmanın yöntemini okuduğunda kafasında soru işareti kalmamalı, evren ve örneklem gibi araştırmanın temel öğelerini tekrarlı okumaya ihtiyaç duymadan kolayca anlayabilmelidir.

Tablo 2. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin karakteristik özelliklerinin karşılaştırılması

Karakteristikler	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	
Tezin yayın yılı	1991 – 1995	7	1.4	2	0.4	9	1.8
	1996 – 2000	13	2.6	0	0	13	2.6
	2001 – 2005	31	6.2	11	2.2	42	8.4
	2006 – 2010	120	24.0	28	5.6	148	29.6
	2011 – 2015	125	25.0	45	9.0	170	34.0
	2016 – 2019	95	19.0	23	4.6	118	23.6
	Toplam	391	78.2	109	21.8	500	100
Tezin yapıldığı il	İstanbul	134	26.8	37	7.4	171	34.1
	İzmir	62	12.4	33	6.6	95	18.5
	Afyon	72	14.4	0	0	72	15.2
	Ankara	29	5.8	24	4.8	53	10.9
	Erzurum	24	4.8	11	2.2	35	7.4
	Diğer şehirler	70	14.0	4	0.8	74	13.9
	Toplam	391	78.2	109	21.8	500	100
Tezin amacı*	Bilgi toplama	285	40.1	64	9.0	349	49.1
	Bakım kalitesini arttırmak	127	17.9	72	10.1	199	28.0
	Sorun saptama	90	12.7	20	2.8	110	15.6
	Mesleği geliştirme	25	3.5	5	0.7	30	4.2
	Toplum yararı	18	2.5	5	0.7	23	3.2
	Toplam	545	76.7	166	23.3	711	100
Tezin araştırma tasarımı*	Tanımlayıcı	267	43.9	18	3.0	285	46.9
	Deneysel	33	5.4	40	6.6	73	12.0
	Kesitsel	60	9.9	4	0.7	64	10.5
	Yarı deneysel	25	4.1	28	4.6	53	8.7
	Prospektif	22	3.6	18	3.0	40	6.6
	Metodolojik	12	2.0	13	2.1	25	4.1
	Retrospektif	9	1.5	2	0.3	11	1.8
	Diğer**	40	6.6	17	2.8	57	9.4
	Toplam	468	77.0	140	23.0	608	100
Tezde ölçek kullanımı	Ölçek yok	205	41.0	43	8.6	248	49.6
	Ölçek kullanma	181	36.2	61	12.2	242	48.4
	Ölçek geliştirme	5	1.0	5	1.0	10	2.0
	Toplam	391	78.2	109	21.8	500	100
Tez örneklem cinsiyeti	Her iki cins	340	68.0	100	20.0	440	88.0
	Kadın	38	7.6	11	2.2	49	9.8
	Erkek	7	1.4	4	0.8	11	2.2
	Toplam	385	77.0	115	23.0	500	100
Tez örneklem özelliği*	Hastalar	257	46.1	98	17.6	355	63.7
	Hemşireler	106	19.0	13	2.3	119	21.3
	Hasta yakınları	20	3.6	3	0.5	23	4.1
	Hekimler	16	2.9	1	0.2	17	3.1
	Sağlık çalışanları	16	2.9	1	0.2	17	3.1
	Yardımcı personeller	6	1.1	1	0.2	7	1.3
	Hemşirelik öğrencileri	3	0.5	3	0.5	6	1.0
	Diğer***	14	2.5	0	0	14	2.5
	Toplam	438	78.6	120	21.5	558	100

* Birden fazla seçenek olduğu için örneklem büyüklüğünden fazladır.

** Kalitatif çalışmalar (n=9), ilişki arayıcı çalışmaları (n=9), tarama modeli (n=8), fenomenolojik araştırmalar (n=8), olgu kontrol çalışmaları (n=8), müdahale çalışmaları (n=7), analitik çalışmalar (n=5), kohort çalışmaları (n=3).

*** Hemşirelik harici öğrenciler (n=4), akademisyenler (n=3), akademik tezler (n=2), polisler (n=1), sağlıklı bireyler (n=1), kadınlar (n=1), köpekler (n=1), yaşlı bireyler (n=1).

Bu araştırmada incelenen lisansüstü cerrahi tezlerde en çok tercih edilen örneklem grubu hastalar olarak belirlenmiştir. Ardahan ve Özsoy'un yaptıkları çalışmada da örneklem olarak yüksek lisans tezlerinde hasta bireyler, doktora tezlerinde sağlıklı bireyler örneklem olarak belirlenmiştir (Ardahan ve Özsoy 2015). Örneklem kadim bireylerin daha fazla seçilmesi, araştırmalarda hemşire bireylerin

örneklem olarak tercih edilmesi ile ilişkili olabilir çünkü Türkiye'de kadın hemşire nüfusunun erkeklere oranla fazla olduğu bilinen bir gerçektir. Ayrıca bu durum, meme kanseri gibi kadınlar arasında yaygın hastalıkların cerrahi hastalıkları hemşireliği araştırmalarında sıklıkla ele alınması ile de açıklanabilir

Tablo 3. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin biçimsel özelliklerinin karşılaştırılması

Özellikler	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Tez başlığı kelime sayısı (Min:4 max:27)						
1-5	12	2.4	0	0	12	2.4
6-10	176	35.2	32	6.4	208	41.6
11-15	156	31.2	50	10.0	206	41.2
16-20	41	8.2	22	4.4	63	12.6
21-27	6	1.2	5	1.0	11	2.2
Tez özeti kelime sayısı (Min:95 max:951)						
300'den az	332	66.4	82	16.4	414	82.8
301-350	28	5.6	8	1.6	36	7.2
351-400	12	2.4	11	2.2	23	4.6
401-450	7	1.4	5	1.0	12	2.4
451-500	7	1.4	1	0.2	8	1.6
500'den fazla	5	1.0	2	0.4	7	1.4
Tez sayfa sayısı (Min:42 max:359)						
50'den az	2	0.4	0	0	2	0.4
50-70	56	11.2	2	0.4	58	11.6
71-90	135	27.0	9	1.8	144	28.8
91-110	107	21.4	19	3.8	126	25.2
111-130	49	9.8	23	4.6	72	14.4
130'dan fazla	42	8.4	56	11.2	98	19.6
Toplam	391	78.2	109	21.8	500	100

Bir araştırmanın başlığı, okuyucunun ilgisini çekecek biçimde yazılmalıdır. Başlığın kelime sayısı genel olarak 15 ya da daha az kelime olmalı ve araştırmayı kısa ve doğru bir şekilde ifade etmelidir (Erdoğan ve ark. 2017). Bu araştırmada incelenen tez başlıklarının çoğunun kelime sayısı 15 ve daha az sayıdadır (Tablo 3). Kelime sayısının fazla olduğu başlıklar araştırma konusunun anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Hemşirelik tezleri üzerinde yapılan bir çalışmada

kısa tez adlarının daha anlaşılabilir ve açık olduğu, uzun olanların ise anlamayı zorlaştırdığı bildirilmiştir (Kapborg ve Berterö 2002).

Lisansüstü tezleri ele aldığı konuyu detaylı şekilde incelemeleri nedeniyle araştırma makalelerine göre daha uzun yazılabilmektedirler. Bu yüzden araştırma öncesinde özet okumanın yol gösterici iyi bir rehber olduğu düşünülmektedir. İncelenen tezlerin büyük bir bölümünün özetinde 300'den

az kelime bulunuyorken (%82,8), kelime sayısı 300'den fazla olanlar da mevcuttur (Tablo 3). Her üniversite veya enstitü bu konuda farklı kılavuzlar yayınlansalar da özetlerin kelime sayısının 250-300 kelimeyi geçmemesi ve makalede ne anlatıldığını açık bir şekilde ifade etmesi önerilir (Day 1996). Araştırmaya dahil edilen tezlerin sayfa sayıları incelendiğinde ise doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine oranla daha uzun oldukları dikkat çekmektedir. Bunun nedeni, doktora tezlerinin daha çok deneysel ve yarı deneysel tasarımda olmaları nedeniyle araştırmanın raporlandırma sürecinde daha detaylı anlatım gerektirmesi olabilir (Tablo 3).

Sonuç ve Öneriler

Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda yapılan lisansüstü tezlerde 2003 yılından başlayıp devam eden sayısal bir artış olduğu, incelenen tezlerden bazılarının literatürde belirtilen biçimsel özelliklere uygunluk göstermediği, yüksek lisans tezlerinde tanımlayıcı, doktora tezlerinde deneysel ve yarı deneysel araştırma yöntemlerine eğilim olduğu görülmektedir. Özellikle Cerrahi Hastalıkları Hemşireliğinde teoride üretilen bilgilerin pratikte kullanılabilmesini kolaylaştıracak yönde sistematik ve kanıt değeri yüksek çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırmanın sınırlılıkları

Bu araştırmanın sonuçları yalnızca cerrahi hemşireliği alanında yapılan lisansüstü tezleri kapsamaktadır. Yazarların çalışma durumlarına ait veriler toplanırken adı ve soyadı bilgileri kullanıldığı için tezlerin yayın tarihinden sonra herhangi bir nedenle soyadı değişmiş olan yazarlara ait çalışma bilgilerine ulaşılamamış olabilir. Erişime kapalı olan tezlerin (n=117) araştırmaya dahil edilememiş olması elde edilen sonuçları etkilemiş olabilir.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Sunulan araştırmada incelenen tezler YÖK Tez veri tabanında yayınlanan erişime açık (izinli) tezler olduğundan, herhangi bir etik izin alınmaya gerek duyulmadı.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir/kavram: MD, GB, KK, ŞP; Tasarım: MD; Danışmanlık: MD; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: MD, GB, KK, ŞP; Analiz ve/veya Yorum: MD; Kaynak tarama: MD, GB, KK, ŞP; Makalenin Yazımı: MD, GB, KK, ŞP; Eleştirel inceleme: MD, GB, KK, ŞP.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Çalışma, Türkiye'de Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda yapılan ilk lisansüstü hemşirelik tezinden itibaren 2019 yılına kadar olanların tamamını kapsamaması nedeniyle genelleyici bir yapıya sahiptir.
- Türkiye'deki cerrahi hemşireliğindeki yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin yaptıkları tezlerde ele alınan konu eğilimleri hakkında fikir vermektedir.

Kaynaklar

Ardahan M, Özsoy S. (2015). Türkiye'de hemşirelik araştırmalarındaki eğilimler: Yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir çalışma. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4 (4), 516-34.

Aydoğdu NG, Gürkan, KP, Cengiz B, Bahar Z, Çal A, Açıl D. (2018). Hemşirelik alanında deneysel türde yapılan doktora tezlerinin araştırma etiği açısından incelenmesi: Türkiye örneği. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. [doi:10.31067/0.2018.93](https://doi.org/10.31067/0.2018.93).

- Çiftçi İ. (2014). Türkiye’de Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin İçerik ve Yöntem Açısından Değerlendirilmesi. Acıbadem Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Day RA. (1996). How to write and publish a scientific paper. (1. Baskı) Gülay Aşkar Altay (Çev.) Ankara: TÜBİTAK. S.31. Erişim <https://tr.scribd.com/doc/60895856/Bilimsel-Makale-Nasıl-Yazılır-Nasıl-Yayımlanır-Tubitak-Yayınları-Robert-a-Day>
- Dönmez YC, Soyer Ö, Van Giersbergen MY. (2018). Türkiye’de yapılan cerrahi hastalıkları hemşireliği doktora tezlerinin incelenmesi (1991-2015). Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 15 (4), 248-55.
- Emiroğlu ON, Kuru N, Çopur E. (2018). Türkiye’de 2009-2016 yılları arasında iş sağlığı hemşireliği alanında yürütülen lisansüstü tezlerin değerlendirmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 5 (2), 116-27.
- Erdoğan S. (Ed.), Nahcivan, N. (Ed.), Esin MN. (Ed.) (2017). Hemşirelikte araştırma: süreç, uygulama ve kritik (3. Baskı). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. S. 284.
- Ergöl Ş. (2011). Türkiye’de yükseköğretimde hemşirelik eğitimi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 1 (3), 152-55.
- Gönç T. (2016). Hemşireliğin geleceği mesleğin cinsiyetsizleşmesini vadediyor mu? Erkek ve kadın hemşirelik öğrencilerinin meslek ve toplumsal cinsiyeti ilişkilendirme eğilimlerinin sosyolojik analizi. Fe Dergi: Feminist Eleştiri, 8 (1), 144-67.
- Kapborg I, Berterö C. (2002). Using an interpreter in qualitative interviews: Does it threaten validity?. Nursing inquiry, 9 (1), 52-56.
- Karabulut N, Gürçayır D, Aktaş Y. (2019). Hemşirelikte araştırma tarihi. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10 (2), 121-28.
- Karagözoğlu Ş. (2006). Bilim, bilimsel araştırma süreci ve hemşirelik. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 64-71.
- Kocaman G. (2004). Türkiye’de hemşirelik eğitim sorunları ve çözüm arayışları. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, Özel Baskı (Genişletilmiş 2004 Baskısı), 119-50.
- Kocaman G, Yürümezoğlu H. (2015). Türkiye’de hemşirelik eğitiminin durum analizi: sayılarla hemşirelik eğitimi (1996-2015). Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 5 (3), 255-62.
- Mizrahitokatlı N. (2016). Lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin ideal liderlik algılamaları ve buna yönelik bir uygulama. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Nieswiadomy RM, Bailey C. (2018). Foundations of nursing research, 7th Edition, New York, Pearson Education.
- Öztürk A, Kaya N, Ayık S, Uygur E, Cengiz A. (2010). Hemşirelik uygulamalarında araştırma sonuçlarının kullanımında engeller. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 18 (3), 144-55.
- Özveren H, Gülnar E, Özden D. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Turkish Journal of Clinics and Laboratory, 8(2), 57-64.
- Perala ML, Pelkonen M. (2004). Networking for the advancement of nursing research in europe for twenty-five years. International Journal Of Nursing Practice; 10 (1), 54-5.
- Resmî Gazete. Sayı: 30352. 06.03.2018 Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Erişim <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180306-11.htm> .
- Resmî Gazete. Sayı: 26510. 02.05.2007 tarih ve 5634 nolu Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Erişim <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm> .
- Sargın S. (2007). Türkiye’de üniversitelerin gelişim süreci ve bölgesel dağılımı. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (5), 133-50.
- Şabablı Y. (2014). Türkiye’de Ameliyathane Hemşireliği Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerinin İçerik ve Yöntem Açısından Değerlendirilmesi. Acıbadem Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Tel H, Sabancıoğulları S. (2014). Psikiyatri hemşireliği doktora tezlerinin özellikleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 7 (3), 178-95.

- Turan N, Öztürk A, Kaya H, Aştı TA. (2011). Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 4 (1), 167-73.
- Yaman H. (2011). Türkiye'de aile hekimliği alanında yapılan tezlerin kalitatif değerlendirmesi. Konuralp Tıp Dergisi, 3 (3), 1-6.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi, Erişim tarihi: 15.12.2019
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Yükseköğretim Akademik Arama, Erişim Tarihi:
15.12.2019 <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/>